

Krever ytterligere tiltak mot jerv

Møre og Romsdal Bondelag sendte 3. januar et brev til Klima- og miljødepartementet, med kopi til Landbruks- og matdepartementet, der de ber staten ta et større ansvar for å løse problemene med jerv i fylket. – Nå er det så ille at det handler om framtida til sauene i flere kommuner, sier rovdyransvarlig i Møre og Romsdal Bondelag, Kristin Gilje Sandnes.

789 lam kom aldri tilbake fra utmarksbeite i Fjord kommune etter beitesesongen i 2024. De fleste ble trolig tatt av jerv. I Rauma kommune mistet Ulvådalen sausankelag, Verma Beitelag og Vestre Rauma beitelag til sammen 241 lam. I Sunndal kommune gikk totalt 427 lam tapt. De høye tapstallene er problematiske sett i et dyrevelferdsperspektiv.

- Flere besetninger hadde lammetap på mellom 20 og 50 prosent under fjorårets beitesesong. I den hardest rammede enkeltbesetningen var lammetapet hele 59,7 prosent. Det er uholdbart og dypt tragisk, sier Sandnes.

Lammetapet var stort både i besetninger som hadde utmarksbeite i de beiteprioriterte delene av Møre og Romsdal, og i besetninger som beitet innenfor forvaltningsområdet for jerv, altså i den definerte jervesona.

- Småfebondene i de berørte områdene i fylket har gjennomført en rekke forebyggende tiltak for at flest mulig dyr skulle overleve årets beitesesong. De har ført utvidet tilsyn med dyra, brukt e-bjeller, benyttet vokter- og kadaverhund og hentet sauer og lam tidlig ned fra beite. Men såne tap som vi har hatt de siste årene, har vi aldri sett maken til, sier Sandnes.

- Det er rett og slett for mye jerv. På starten av 1990-tallet hadde eksempelvis Ulvådalen sauesankerlag et normalt tap av lam på under to prosent årlig. I 2023 og 2024 har lammetapet vært på henholdsvis 42,8 og 36,7 prosent. Det er en dramatisk utvikling, legger Sandnes til.

Utviklingen er enda mer oppsiktsvekkende når man tar i betraktning at lammetapene har økt parallelt med at det har vært sluset inn millioner av kroner til forebyggende tiltak.

- Sauene har ikke behov for mer penger til forebyggende tiltak. Det er ikke der løsningen ligger. Alle tilgjengelige tiltak er allerede prøvd ut, sier Sandnes.

- Det vi trenger er at staten tar et større ansvar for å drive bestandsregulering. Jervebestanden må ned på bestandsmålnivå, det nivået som Stortinget har vedtatt, understreker Sandnes.

Ineffektiv lisensjakt

Hvert jaktår gis det tillatelse til å jakte på et visst antall jerv i Møre og Romsdal. Fram til 15. februar kan det tas ut seks dyr i fylket, men så langt i 2024/2025-sesongen er det kun skutt én jerv. Denne ble felt i Øvre Sunndal.

- Det er ikke tilstrekkelig at bestandsreguleringen av jerv er basert på dugnadsinnsats fra frivillige jegere. Møre og Romsdal er et fylke med krevende terreng og lisensfellingskvoten blir i praksis aldri fylt, sier Sandnes.

Staten har gjennom rovviltforliket i 2011 i satt et tall på hvor mange jevnekull, eller ynglinger, det bør være i Norge årlig, fordelt på åtte rovviltregioner. Bestandsmålet nasjonalt er 39 ynglinger. I år er det registrert 61 ynglinger totalt. Det er langt over bestandsmålet. I rovviltregion 6, som Møre og Romsdal tilhører, er det dokumentert 20 ynglinger – nøyaktig det dobbelte av bestandsmålet for regionen.

- Jervebestanden har over flere år ligget høyt over bestandsmålet som Stortinget har vedtatt. Når lisensjakta ikke er effektiv nok må staten, gjennom Statens naturoppsyn (SNO), komme sterkere på banen. Det har vært alvor lenge, men nå er det krise, sier Sandnes.

- Det er Miljødirektoratet som gir SNO i oppdrag å foreta ekstraordinære uttak, men Klima- og miljødepartementet kan instruere direktoratet. Vår henvendelse går derfor dit, forklarer Sandnes.

Det må felles flere jerv og noen dyr må også tas innenfor forvaltningsområdet

Sandnes mener det er positivt at Miljødirektoratet i 2024 ga SNO fellingstillatelse på to jerv i Møre og Romsdal før ordinær lisensfellingsperiode var over, og at fellingstillatelsen nå er utvidet til å gjelde fram til 15. februar.

Hun er imidlertid sterkt kritisk til SNO kun fikk i oppdrag å bistå lisensjegerne med to jerv, når bare én av seks på lisensfellingskvota er skutt, og at fellingstillatelsen kun gjelder utenfor forvaltningsområdet for jerv i fylket.

Klima- og miljødepartementet ba i brev datert 4. september 2024 Miljødirektoratet om å gjøre "snarlige vurderinger av behov for uttak i andre områder når oppdaterte taps- og bestandstall forelå". Til tross for denne beskjeden, har direktoratet ikke åpnet for felling av jerv innenfor forvaltningsområdet.

- Det er på tide at politikerne våkner. Det er et demokratisk problem at forvaltningen sentralt ikke gjør nok for å overholde Stortingets vedtatte bestandsmål på jerv, sier Sandnes.

- Møre og Romsdal Bondelag er positive til rovdyr, også jerv. Men det må være en bærekraftig balanse mellom antall rovdyr og beitenæringas bruk av utmarksressurser, i tråd med rovviltforlikets todelte målsetting, legger hun til.

- Det er et paradoks at det ikke er lov å fore reptiler med levende bytte, men at forvaltningen sentralt legger opp til at vi hvert år skal sende småfe ut på beite som levende mat, sier Sandnes.

Negative konsekvenser for sauene, naturen og hele lokalsamfunn

Møre og Romsdal Bondelag frykter at en sentral næring kan gå tapt om det ikke handles raskt. Det finnes ikke alternative driftsformer som kan erstatte sauene i de berørte områdene.

- Ryker jordbruket i bygdene, ryker veldig mye mer. Landbruket sysselsetter over dobbelt så mange som de som jobber i primærleddet. Både byggenæring, lokale utsalgssteder, transport og logistikkbransjen, slakterier og annen landbruksbasert industri er avhengig av landbruket, forklarer Sandnes.

- I tillegg vil det vært et enormt tap for naturen. Beitenæringa holder landskapet åpent og er viktig for mange arter. I tillegg vil det gå hardt utover villreinen om beitedyra forsvinner. Både småfe og rein står på jervens meny. Det vil være tragisk om verdensarven gror helt igjen, noe som blir en realitet om bøndene ikke orker mer. Vi driver med jordbruk for å lage mat til folk, ikke jerven, avslutter hun.

Ytterlige opplysninger til saken

Tapstall:

Tapstallene som er gjengitt i saken, er hentet fra statistikk som beite- og sausankerlag har rapportert inn til Fjord kommune, Rauma kommune og Sunndal kommune i søknader om tilskudd til organisert beitebruk (OBB). Tallmaterialet offentliggjøres på nyåret. Les mer om statistikken her: [Beitestatistikk - talgrunnlag - Nibio](#).

Bestandsmål:

Det nasjonale bestandsmålet for jerv, som Stortinget har vedtatt, er 39 ynglinger årlig, fordelt på åtte rovviltregioner. Møre og Romsdal fylke og Trøndelag fylke tilhører rovviltregion 6. Bestandsmålet for vår region er ti årlige ynglinger. I år er det dokumentert 20 ynglinger i rovviltregion 6. Det er ti valpekull over bestandsmålet. Nasjonalt er det registrert 61 ynglinger. Det er 22 valpekull over bestandsmålet.

Tabellen nedenfor viser bestandsstatusen i Norge de fem siste årene.

	2020	2021	2022	2023	2024
Bestandsmål	39	39	39	39	39
Bestandsstatus	63	60	45	64	61

Vedlegg:

- Brev fra Møre og Romsdal Bondelag til Klima- og miljødepartementet datert 20.12.2024 (sendt 03.01.2025).
- Brev fra Miljødirektoratet datert 20.12.2024.
- Brev fra Miljødirektoratet datert 26.09.2024.
- Brev fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet datert 04.09.2024.

Kontaktinformasjon

Ønsker dere ytterligere kommentarer eller mer informasjon? Ta kontakt!

Rovdyransvarlig Møre og Romsdal Bondelag, Kristin Gilje Sandnes

971 29 798

kristingsandnes@gmail.com

Leder Møre og Romsdal Bondelag, Olav Håkon Ulfesnes

900 15 888

olav@ulfsnes.com

Organisasjonssjef i Møre og Romsdal Bondelag, Ane Støen Mittet
976 35 457
ane.ingvild.stoen.mittet@bondelaget.no